

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrti „ — „ 80
(Posamezne šte-
vilo 15 kr.)

Oznani-
la, tisk-
rat natisne-
na, od
vrste 15 kr.

Naročnina,
oznani-
la in reklama-
nje pošiljajo se
upravištvu
v Maribor.

Odpri-
te rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopis
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pride-
ne primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Nepraznovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
cene poslane knjige
se ne vračajo.

Šesta skupščina

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Gorici.

(Dalje.)

Potem podeli gosp. predsednik besedo drugemu poročevalcu, gosp. Neratu, ki je govoril o preosnovi ljudsko-šolskih čitank tako-le:

„Slavni zbor! Dragi tovariši in tovarišice!

Gospod predgovornik, katerega izborna poročilo ste ravnokar pohvalno sprejeli, govoril je večinoma o predmetu, o katerem je meni poročati. Da si se po večjem strinjam z njim, zavzemam vendar gledé na postavljeno si nalogo v nekaterih točkah drugo stališče, namreč stališče na katero se je postavila štaj. anketa za preosnovo šolskih knjig. Ta anketa je imela v spomladi prvo posvetovanje in je gledé na preosnovo čitank predložila ministerstvu posebno spomenico. Ker mi je dotično gradivo na razpolaganje, hočem Vas obvestiti o načelih, po katerih naj bi se po prepričanju ankete najboljše preosnovale ljudsko-šolske čitanke v prid šolstva in občne izobrazbe.

Preden pa se vglobimo v meritorično razpravo naše naloge, nam bode pač odgovoriti na vprašanje: „Kakšna je naloga ljudsko-šolski čitanki?“

Če se hočemo izraziti kratko, bomo rekli:

1. Čitanka podaj berivo za pridobitev potrebne spretnosti v čitanju; 2. navajaj v zvezi z drugimi deli jezikovnega pouka k razumevanju in pravilnemu uporabljanju pismenega jezika; ona bodi najvažnejše nazorilo za jezikovni pouk; 3. na najvišji stopnji ljudske šole seznanjaj otroke z narodnim slovstvom; 4. pospešuj vzgojevalno nalogo šole, zlasti v нравstveni in lepoznavski smeri; nasprotno pa 5. čitanka ne bodi podlaga realističnemu pouku.

Kar se tiče 1. 2. in 4. točke, pač ni treba daljšega utemeljevanja. Gledé na 3. točko pa je povdarjati, da ogromna večina učencev sklene svojo splošno izobrazbo z ljudsko šolo. Opravičena je torej pač zahteva, da se učenci najvišje stopnje seznanijo vsaj z nekaterimi glavnimi proizvodi narodnega slovstva, v kolikor so namreč za tó duševno zreli. Pri izbiranju beriva se je torej po možnosti ozirati na poezije naših duševnih velikanov, v kolikor ugajajo otroškemu sreču, pa tudi na priznane mladinske pisatelje. Sploh je zajemati berila iz slovstvenega zaklada, ne pa jih morda nalašč za čitanke spisovati.

Dosedanja zahteva, da se vrši pouk v realijah na jedno do trirazrednih ljudskih šolah in v nižjih razredih večrazrednic na podlagi čitank, je pač povsem nesrečna.

Kajti razumevati se mora in se tudi v istini razumeva večinoma tako, da je učitelj pri izbiranju gradiva v prvi vrsti navezan na predmete, obravnavane v čitanki, kakor tudi na način obravnavanja. Ker pa metodika po pravici zahteva, da se mora pri izbiranju snovi — zlasti na spodnji in srednji stopnji — ozirati v prvi vrsti na krajevne razmere (šolski kraj in njegovo okolico, prirodnine ožjega domovališča, bajke in zgodovinske pripovedke domovine itd.), da se zamorejo pozneje na podlago predstav, pridobljenih po neposrednem naziranju graditi pri nadaljnjem pouku bolj tuje predstave in pojmi, se more tej važnej zahtevi tem manj ustreči, ker čitanka ni sestavljena za jeden šolski okraj, da še celo za posamezne kronovine ne, ampak za več kronovin, katerih razmere so v tem oziru tako raznovrstne in različne. Še bolj pa škoduje pouku, da je učitelj prisiljen, prilagoditi se čitanki gledé na obravnavanje snovi. Vsled tega učitelju ni mogoče prirejati pouk doumljivosti otrok, ne more se nikakor ne ozirati na posebno obzorje učencev, njih jezik, na stanje in razmere kraja in občine. Posebna okoliščina, ki bistveno oškoduje vspeh jezikovnega in realnega pouka vsled priklepanja slednjega čitanki, se mora pa še posebno poudarjati.

Recimo, da se učitelj, kakor je njegova dolžnost, vestno pripravlja za vsako uro ali lekcijo, da najprej obravnava predmet prosto v obliki, primerni mišljenju in obzorju otrok in v jeziku, katerega so učenci vajeni. A potem mora vendar, da vstvari zvezo s čitanko, čitati, oziroma zapovedati, da se čita dotično berilo. Učenci pa sedaj ne najdejo v čitanki privajenega jezika, ne jezika življenja — naroda — ampak konvencionalen šolski jezik — znanstveni jezik — katerega ne umejo, kateri jih ne ogreva.

Vkljub temu se oklepajo učenci pri nadaljnjih ponavljanjih jezika knjige, katere besedilo si kmalu zapomnijo.

Tako se oškodujejo vspehi prešnjega pouka, pouk postane mrtev verbalizem vsled česar kmalu izgine iz šole zanimanje, pazljivost in veselje do učenja.

Ali stvar ne bode vedno tako iztekla. Malomarni — da ne rečemo brezvestni — učitelj, (saj so vendar tudi taki,) odrekal se bode natančnemu pripravljanju in torej tudi prostemu obravnavanju predmeta ter svoje delovanje omejeval na to, verbalno razlagati besedilo čitanke morda brez pomoči nazoril.

Da nasprotuje tak pouk vsej didaktiki in metodiki ter se postavlja vsem načelom naravne, razvijajoče in duh izobraževalne poučne umetnosti po robu, pač ni treba še dokazovati. A čitanka s svojimi opisovalnimi, realistiškimi berili omogoči tako postopanje in zahteva, naj se poučuje v realijah na podlagi čitanke, da, ona vabi celo k takemu pedagoškemu detomoru. Baš s tem se odpirajo didaktičnemu materijalizmu vrata na stežaj. In ker slovensko učiteljstvo tega ne more odobravati, upam, da se bo udalo prepričanju, da čitanka ne bodi podlaga realnemu pouku.

Čitanka torej ne sme biti takorekoč enciklopedija vsega znanstva. V njej naj torej ni obširnih razprav realistične vsebine, zgodovinske razprave, kakoršne so v zgodovinskih učnih knjigah, ali zemljepisne razprave, v katerih se samo zemljevid opisuje z besedami (primeri naše III. berilo), dalje prirodopisne črtice o stvareh, katere spoznava učenec mnogo bolje v prirodi sami, konečno opisi prikaznij, aparatov ali strojev in poskusov, katere vendar opazuj učenec sam itd.

Vendar pa v čitanki tudi ne sme nedostajati realnih beril. Toda njih naloga v prvi vrsti ne bo in nima biti, poučevati o predmetu, ampak njih namen bode, izpodbujati domišljijo, zbuditi zanimanje do predmeta, ogrevati čustvo, skratka, oživljajo naj pouk v realijah.

Za zgodovinski pouk bodo obsezala taka berila prvotne zgodovinske vire, za katere se sicer ne smatrajo samo listine, državne pogodbe itd.; da te celo ne na prvem mestu,

ampak „za zgodovinski pouk morajo“, kakor Alb. Richter pravi „prav lahko podajati snovi: dnevnik priprostega rokodelca, poročilo navadnega meščana ali vojaka, narodna pesem, ki odseva čutila narodova o gotovi priložnosti, pismo domačincem o zgodovinskih dogodkih in slična poročila, podajati rečemo snovi, ki je sposobna učence predstavljati v položaje in dogodke minolih časov in vzbujati njih zanimanje. Tudi za zemljepisni in prirodoepisni pouk imamo slovstvo, katerega posamezne dele moramo slično zgodovinskimi virom v prvotnem besedilu podajati učencem, ako nočemo pokvariti večji in bolji del učinka.

Kateri učitelj bi si upal opisati jednako zgovorno, nazorno (jasno) in zanimljivo daljne pokrajine, kakor popotnik, ki nam predstavlja neposredno zavžite vtise, ali risati črtice iz žitja tujih narodov, ki bi lahko tekmovali glede na istinitost in živost s črticami popotnikov, ki so sami živeli v sredi onih narodov, ki so se udeležili njih navad in šeg, katerim je postalo nedostajanje raznih proizvodov višje omike vir bridke neugodnosti, ki vedó iz svojega občevanja z neomikanimi narodi poročati o marsikaterih nevarnostih in nepravilnostih, a tudi o marsikaterem lepem, tam pač nepričakovanem slučaju (svojevstvi) pristno človeškega mišljenja in čutenja.

Žitje živalij v tujih deželah gotovo ne more nihče istiniteje opisati, nego pogumni lovec, kateremu je bilo natančno opazovanje živalskih navad tako v pridobitev hrane kakor tudi v obrambo njegovega življenja neobhodno potrebno, ki vé pripovedovati o prebitih nevarnostih, srečnih in drznih zvižajah itd. Ob takih obrisih pridobiva čitatelj osobno zanimanje; s svojo domišljijo spremlja popotnika, s svojim srcem sočuti z njegovo osodo.

Ravno tako bi bilo pri čitanju sestavkov, v katerih poročajo možje, ki so osrečili omikani svet z najpomembnejšimi, najblagovitejšimi iznajdbami, kako so polagoma prišli do misli, na kateri je utemeljena njihova iznajdba, kako so premišljevali in poskušali, kako se nikakor niso dali oplášiti, če jim je spodletelo, s katerimi težkočami in kakim pomanjkanjem so se morali boriti, kako jih je spravilo slučajno opazovanje na pravo pot.

Tudi tukaj bodo prosto človeški interesi pripravili čitatelja, da bo somišljeval in sočutil; in za razumevanje prirodnih prikaznij in zakonov se bo s tem morebiti mnogo bolje skrbelo, kakor z medlimi spisi fizikalnih strojev (aparator), kakoršnih je toliko v naših čitankah, ali z fizikalnimi navodi z njihovimi poskusi, zakoni in dokazi“.

Po rečenem se da naloga čitanki določiti tako-le:

Čitanka služi:

I. jezikovnemu pouku i. s.

1. umevanju jezika

a) po vsebini (bralni pouk po raznih smeréh),

b) po obliki (glede na slovico);

2. Uporabljanju jezika

a) pri ustnem izražanju (pripovedovati, podavati),

b) pri pismenem izražanju (spisje).

II. Blaženju srca:

1. v нравnem (etičnem)

2. v lepoznavskem (estetičnem) oziru.

Nasprotno pa čitanka ne nadomestuj kak navod v realijah (Leitfaden), kajti v realijah se ne more poučevati na podlagi čitanke; čitanki je marveč glede na realni pouk samo naloga, oživljati ta pouk, obujati domišljijo in zanimati za predmet, sploh vplivati blažilno na srce.

Ugovarjalo se mi menda bode: „Ja, ako pa realistično vsebino izločimo iz beril, na kaj pa se naj potem učitelj naslanja pri realističnem pouku?“

Na to mi je odgovoriti: Naj se sestavi in izda posebna knjiga (navodilo) za učitelja, ki naj obstoji iz 4 delov.

I. del naj pouči učitelja o koncentraciji pouka in o najnovejših težnjah na metodičnem polji. II. naj obsega podrobne učne načrte za vse stopnje. III. imej tvarino iz vseh predmetov v takem obsegu, da bode vsak učitelj našel, česar mu je treba. IV. razpravljaj o formalnih stopnjah sploh, poleg tega pa zadržuj tudi popolnoma izdelane učne slike po formalnih stopnjah za vsak posamezni predmet in za vsako stopnjo.

Iz navedene označbe naloge čitanke slede naslednje zahteve do čitanke.

1. Navadno razdelitev čitank v nraven in realen del je opustiti.

2. Da izvršuje čitanka svojo nalogo z ozirom na jezikovni pouk, moramo zahtevati :

a) da bodi vsako berilo po obliki in vsebini popolnoma brez hib;

b) jezik beril (posamezni izrazi, besedne oblike, stavkov sestav) bodi primeren izurjenosti učencev dotične stopnje v jeziku, tako da se na napredujočih stopnjah tudi na jezikovno stran zahteva več od učencev; tako je tudi omogočeno tesno spajanje slovniškega pouka v čitanki.

c) Da je mogoče opirati se pri spisji na čitanko, obsegaj čitanka tudi vzorce raznih izraževalnih oblik (pripovedk, opisov, primer, pisem itd.), ki se obravnavajo na dotični stopnji pri spisnem pouku.

3. Gledé na bralno snov se naj ozirajo berila na tvarino, katero morajo učenci znati na dotični stopnji, in na njih duševno zrelost.

4. Berila je preiskati po njih npravni in lepoznavski vrednosti. Gledati je zlasti, so li vse npravne ideje, za katerih shvatanje so učenci dotične stopinje dovolj zreli, predočene po primernih berilih. Tako se omogoči, da obsega čitanka v svoji celoti skupino vseh npravnih idej, katerih se naj v šoli navzamejo otroci.

5. Vsa samo poučljiva berila realistiške vsebine je izločiti in nadomestiti jih s takimi, ki oživljajo realni pouk, vzbujajo domišljijo, delajo predmet zanimljiv in blažijo srce.

6. Pri izbiranji beril ozirati se je zlasti na taka, ki se nanašajo na avstrijske razmere, ako so dovršena, in jih je zajemati po možnosti iz zaklada narodnega slovstva. Ta zahteva utemeljena je z ozirom na gojitev domoljubja.

Pri konci sem ter priporočam slavnemu zboru le še, da sprejme te moje stavke.“
(Odobranje).

(Dalje prih.

Kako naj učiteljstvo spisuje šolske zamude, da si prihrani skoro polovico pisarij, oলেখী uradovanje šolskim oblastnijam ter vendar popolnoma zadósti dotičnej postavi in ukazom.

(Radoslav Knaflíč.)

Z deželnim zakonom z dne 11. malega srpana 1886 v dež. zakoniku XXI, zvezek 31, veljavnim za vojvodino Štajersko, se je krajnim šolskim svetom odvzelo kaznjevanje neopravičenih šolskih zamud ter se je to pravo preneslo v delokrog okrajnih šolskih svetov.

Vsled te pravične izpremembe je v dosego zaželjene enakomernosti v obravnavi šolskih zamud deželni šolski svet Štajerski z ukazom z dne 21. vinotoka 1886, št. 4933 ukazal učiteljstvu sestavljati izkaznice zamud le koncem vsakega meseca in sicer tako, da se izkažejo po imenih le učenci z neopravičenimi zamudami, učence z opravičenimi zamudami treba izkazati skupno, n. pr. „Izvemši prej naštete ima še 40 učencev (učenk) po 1, 2, 3, 4 itd. skupaj 180 opravičenih poludnevni zamud“. Vsled tega vsestransko pozdravljenega ukaza se je učiteljstvu pisarija izdatno olehčila, a žalibog le za kratek čas; kajti že z ukazom z dne 26. listopada 1886, št. 6223 je deželni šol. svet Štajerski izdal nove določbe, po katerih so se povelja prej naštetega ukaza deloma preklicala in predrugačila, deloma dopolnila kakor sledi:

1. Šolsko vodstvo mora odslej na temelji § 27 zakona z dne 4. svečana 1870 (dež. zakonik št. 15) šolske zamude polumesečno in sicer za prvo polovico vsakega meseca najdalje do 20. istega meseca in za drugo polovico najdalje do 5. prihodnjega meseca v dvojini predložiti krajnemu šolskemu svetu.

2. V izkaze šolskih zamud se morajo zapisati popolnoma ne samo neopravičene, temveč tudi vse opravičene zamude z imeni vseh otrok, ki se niso iz kojega si bodi vzroka na posameznih dnevih ali poludnevih vdeležili pouka.

3. Šolsko vodstvo mora v predaleci 10. z rimsko številko označiti, kolikokrat je bil dotični učenec že prej izkazan radi neopravičenih zamud.

4. Krajni šol. svet preiskuje polumesečno šolske zamude itd. itd.

S tem ukazom je prej imenovana olehčava izginila ter se znova pretvorila v neprijetno breme, smel bi reči, v neizogibljivo Sisifovo delo. Jedva privaljamo kamen do vrha, se nam zvalja nizdoli in treba ga je znova valjati navzgor. Jedva spišemo obsežne zamude (saj skoro ni učenca, koji bi v 14 dneh vsaj jeden poludan ne bil izostal,) za jedno polovico, že trkajo na vrata zamude za drugo polovico, kar se ponavlja mesec za mescem, leto za letom. Da to polumesečno izkazovanje radi obsežnosti ni prijetno nobednemu tovarišu in tovarišici, vemo vsi predobro, saj se vselej drug drugemu pritožujemo, da nam največ pisarij prizadevajo šolske zamude. A korist redne šolske hoje kakor tudi § 27 zakona z dne 4. svečana 1870 za Štajersko zahteva od krajnega šol. sveta polumesečno obravnavo, katere ne more niti deželni šol. svet odpraviti. Treba nam je torej dolžnosti svojega poklica ne samo goreče, temveč tudi v tem oziru potrpežljivo vršiti, toda to breme si lahko olehčimo skoro za polovico tako, da olehčava ne more nasprotovati nobednemu zakonu, ukazu in naredbi, obratno, ona jim lahko zadostuje popolnoma, ter še povrh ugaja uradovanju krajnih in okrajnih šolskih svetov. Kako naj torej učiteljstvo v dosego te olehčave izkaznice šolskih zamud spisuje, kažejo na podlagi sedanjih tiskovin sledeči obrazci:

K dež. šol. sveta št. 4933.

Šolski okraj: Laški.

A.

Izkaznica šolskih zamud

v

šoli pri Sv. Lenartu

z a č a s

od 16. do 30. malega travna 1894

in od 1. do 15. velikega travna 1894.

Tekoče število	Ime in bivališče učenca	Razred	Ime, stan in bivališče starišev, oskrbnikov ali gospodarjev	Zamujeni poludnevi		Učitelju znan ali naznanjen vzrok zamude	Po krajnem šolskem svetu določeni vzrok izostajanja ali zamude:
				oparjeni	neoparjeni		
1	Brečko Anton	I	Matevž, Gozdec, 9	2	10	delo slaba dolga pot	delo slaba pot
2	Brečko Ana	II		4 2	—	bolezen slaba dolga pot	bolezen slaba pot
3	Brečko Jera	II		—	12	delo	delo
4	Deželak Ivan	I	Jakob,	8	6	ni znano bolehavost	slabo vreme bolehavost
5	Deželak Tomaž	II	Velike Gorelce, 28	2	8	zelo slabo vreme delo	slabo vreme silno delo
6	Tršek Marija	I	Jernej Knez, Velike Grahovše, 15	—	22 20	renitenca renitenca	renitenca renitenca
7	Pušnik Franc	II	Alojz, Lipni dol,	9	5	bolezen delo	bolezen delo
..	itd.	..	itd.	..	..	itd.	itd.
69	itd.	..	itd.	..	.	itd.	itd.
70—96	Izvezani te ima že 27 učencev (učenck) po 22 poludnevni izpričanih zamud (oziroma po 20) skupaj			594 540		So za letno poluletje oproščeni od šolskega obiskovanja	
Šolsko vodstvo Sv. Lenart, 3. velikega travna 1894. oziroma, 17. velikega travna							
R. Knaflič.							
97	Zavšek Jožef	II	Jožef, Kladje, 8	10		je stregel bolnej materi	isti vzrok
98	Tovornik Franca	II	Jožef Sv. Lenart 5,		12	ni znano	bolezen
..	itd.	..	itd.	..	..	itd.	itd.
Šolsko vodstvo Sv. Lenart, 17. velikega travna 1894.							
R. Knaflič.							

Pričujoča izkaznica je tako sestavljena, da so v njej zamude za štiri tedne izkazane v jednej in istej izkaznici, kar je že iz načelnega lista ali ovitka razvidno in sicer pomenjajo z navadnim tiskom označena števila zamude za drugo polovico malega travna, a ležeče tiskane *) za prvo polovico velikega travna. V istem redu so pisani tudi „učitelju znani ali naznanjeni vzroki zamude“, kakor tudi v 10. rubriki ravno in ležeče tiskane rimske številke. Konec teh zamud se nahajajo navadno tiskane zamude za prvo polovico velikega travna vseh onih učencev, koji niso v drugej polovici malega travna imeli nobednih zamud. Ta dodatek bi se sicer lahko kot nadaljevanje pisal z rudečilom, kar pa ni neobhodno potrebno, saj je iz podpisa šol. vodstva in kraj. šol. sveta razvidno, na kateri čas se nanašajo. Pričujoča izkaznica je tudi tako sestavljena, da so vsi otroci istega očeta, gospodarja itd. skupaj izkazani, t. j. brez ozira na tekoče število razredov,

*) Pišejo se v izkazu z rudečo tinto.

Sklep kraj. šolskega sveta v tej zadezi in kratka za- znamba vzrokov	Opomin ali kazen, katera se je more- biti že poprej iz- vršila	Sklep okraj. šolskega sveta	Iz- peljava se je izvršila	Opomba
Kazni prosti	I I			
" "	—			
" "	II —			
" "	— I			
" "	— I			
} Naj se kaznuje	III			
	IV			
Kazni prosti	— I			
" "				
" "				
" "				
Krajni šolski svet Sv. Lenart, 13. oziroma 31. velikega travna 1894.				
Načelnik in šolski ogleda: Valentin Deželak.				
	—			
	I			
Krajni šolski svet Sv. Lenart, 31. velikega travna 1894.				
Načelnik in šolski ogleda: Valentin Deželak.				

kar se pa dâ le na jedno- in na onih dvo- ali večrazrednicah izvršiti, kjer prevzame jeden učitelj prostovoljno ali proti plačilu izkazovanje zamud za vso šolo umeva se samo po sebi, da mora ta skupni poročevalec pri razrednih učiteljih izvedeti vzroke zamud. Drugod se povsod otroci izkazujejo po tekočem številu razredov.

Prednosti tega načina izkazovanja zamud so sledeče:

1. Učiteljstvu se prihrani skoro polovica pisarij; kajti rubrike 1, 2, 3 in 4 ostanejo popolnoma neizpremenjene, ali bolje rečeno: pri drugokratnem spisovanji zamud teh rubrik, ki so med vsemi najbolj zamudne, ni treba pisati, treba je le 5., 6., 7. in 10. rubriko z rudečimi številkami in vzroki popolniti in drugokratno spisovanje je z dodatkom vred naglo končano.

2. Krajnemu šol. ogledi oziroma kraj. šol. svetu, kateremu je zamude polumesečno obravnavati, se olehči uradovanje. Ta je moral namreč doslej pri drugokratnem izkazo-

vanji zamud v slučaju nameravanega predlaganja v kaznjevanje poiskati dotične učence tudi v izkazu za prejšnjo polovico, ali pa je moral pri prvem izkazu čakati in iskati v drugem, da se prepriča ali zasluži dotična stranka globo ali ne, kar je mnogokrat osobito za manj izvežbane šolske oglede (in takih je mnogo,) zahtevalo precejšnjo zamudo časa. A pri tem načinu izkazovanja odpade to zamudno in nevšečno iskanje za vselej; kajti učenčeve zamude se nahajajo za obe izkazani mesečni polovici v jednom in istem okenci. Da pa zamore šolsko vodstvo drugokrat spisane izkaznice v smislu prej naštetega ukaza pravočasno predložiti krajnemu šol. svetu, mora isti za prejšnjo polovico obravnavane zamude zanesljivo in pravočasno, t. j. do 14. vsakega meseca vrniti šolskemu vodstvu.

3. Porabi se skoraj za polovico manj zamudnih tiskovin, radi česa se krajnemu šolskemu svetu sem spadajoči izdavki primerno znižajo.

4. Tudi okrajnemu šolskemu svetu se olehči uradovanje; kajti

a) v slučaju nameravane globe odpade poročevalcu zamudno in nevšečno iskanje dotičnega učenca v prejšnji oziroma v naslednji izkaznici; pri vsakem učenci se namreč pri tem načinu izkazovanja nahajajo njegove zamude za obe mesečni polovici v jednom in istem okenci. Dosedanje iskanje je bilo neobhodno potrebno; kajti okrajni šol. svet obravnava navadno izkaznici za obe mesečni polovici skupno.

b) Se da za poročilo na deželni šolski svet vsota opravičenih in neopravičenih zamud jedne šole, oziroma vseh šol istega okraja gotovo lažje in bitreje izračunati.

Jedini zapreki, ki bi mogli po nekaterih krajih ta način izkazovanja zamud ovirati, ste sledeči:

1. Nekoji krajni šol. sveti obravnavajo zamude počasno. Ti bi torej izkaznic zamud za prejšnjo polovico ne vračali pravočasno šolskemu vodstvu, a ker je to administrativna zadeva in povrh tega še krajevnega pomena, se da ta ovira od dotičnega šolskega vodstva na več načinov odpraviti.

2. Neizvežbani krajni šolski oglede pišejo navadno z večimi črkami, a pri tej obravnavi je treba radi majhnega prostora v okencih drobneje pisati; toda tudi to se odpravi s tem, če pojasnjuje učiteljstvo poročevalcu, da zadostuje, če se vzroki zamud pišejo z jedno samo besedo ali s kratkim stavkom, kakor kažejo primeri v pričujočem obrazci.

Ker ti dve zapreki niste občni, temveč le krajevni in se daste odpraviti; zato se ž njima prej našete prednosti ne uničujejo, a tudi ne slabé in nju še uštevati ni treba. Domišljam si, da se s tem načinom izkazovanja ustreže v prvi vrsti učiteljstvu najbolje, šolskim oblastim pa dobro. Cenjene tovarišice in tovariši naj torej blagovolijo v svojih učiteljskih društvih, kakor tudi v domačih mesečnih sejah oziroma pri krajnih šolskih svetih to zadevo razpravljati; kajti „več očij več vidi“. Učiteljstvo in kraj. šol. svet pri Sv. Lenartu sta predložila pri okrajnem šol. svetu Laškem več tako obravnavanih izkaznic s prošnjo za dovoljenje te olehčave, kakor tudi za njeno splošno uvedenje, ako se jej namreč od okrajnega ali deželnega šolskega sveta ne ustavlja kaka administrativna ali koja druga obča zapreka, a prošnja še ni rešena. Ako bode torej ta olehčava splošno ugajala, bilo bi umestno, da bi se povodom uradnih okrajnih učiteljskih zborovanj stavili od posameznih učiteljskih društev, učiteljskih zborov itd. samostalni predlogi ali pa se uložé prošnje na pristojni okrajni oziroma deželni šolski svet. Končujoč to razpravo mi je še omeniti, da so gg. c. kr. okrajni šolski nadzorniki na Štajerskem v svojem zadnjem zborovanji sklenili sedanjih tiskovin za zamude ne izpreminjati, radi česa se ta predlagana olehčava na podlagi sedanjih tiskovin lahko izvede.

Pririodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

9. Egiptovska rogarka ali kleopatrina kača je velika kakor gad, zgoraj žoltkasto siva s temnimi poprečnimi lisami, spodaj žolta. Nad vsakim očesom ima mehek rožiček. Rogarka se nahaja po vsem severnem delu Sahare in je zelo nevarna kača. To je tista kača od katere se je dala piti egiptovska kraljica Kleopatra, ko so jo premagali Rimljani in si podjarmili njeno kraljestvo.

10. Varan ali puščavski kuščar ja z repom vred 1m dolg, po hrbtu žoltornjav ter zelenkasto pegast, po trebuhu žolt. Varan je zelo pogumen in grizljiv kuščar in lovi skakače, jerebice, kače in razne žuželke. Tudi konju, velblodu in celo človeku se pod noge zaleti in ga popade. Nahaja se po vsej Sahari.

11. Afriški ščipavec se nahaja po Afriki in vzhodni Indiji in je največji ščipavec, namreč 12—15cm dolg. Pikne tako hudo, da tudi človek lahko umrje za njegovim pičem.

d) Rudnine v Sahari.

Izmed koristnih rudnin dobivajo po Sahari samo kuhinjsko sol.

Pustinjski pesek je žoltkast in zelo droben. Sestoji pa večidel iz ostrovoglatih kremenjakovih zrn, katerim so primešane marvice raznih rudnin in majhne luske sljude. Veter ga zato tako lahko vzdigne, ker je droben.

e) Prebivalstvo Sahare.

Prebivalci Sahare so skoraj vseskozi kavkaškega plemena in se dajo ločiti v tri pokolenja. V vzhodnem delu so črnkasti in po telesu sploh zamorcem podobni Tibu-ji, v zahodnem bivajo Beduini (Arabei, Mavrei), a v srednjem pogumni, divji in roparski Tuarik-i. Vsi saharški narodi so pastirji in živinorejci in pri tem trgovci, barantači, mešetarji in voditelji karavan, po večih oazah tudi poljedelci. Tuariki so še dandanes nevarni roparji. S svojo živino in drugim imetjem hodijo od zelenice do zelenice, bivajo po šotorih, pasejo po oazah svoje črede in prehajajo na hitrih velblodih — mahari imenovanih — puste kraje loveč saharško divjačino (leve, hijene, lišice, jerebice, noje) in zalezujoč ter napadajoč karavane. Saharani tržijo po jedni strani s Sudanci na jugu, po drugi strani s prebivalci ob Atlanskem in Srednjezemskem morji. Sudancem dajejo živino, sol in razno blago z Evrope, a od njih dobivajo sužnike, slonovo kost, nojevo perje, žito, gumi, zlato i. dr. V trgovinska mesta na sever, zahod in vzhod pa spravljajo in tu razpečavajo zlasti slonovo kost, nojevo perje, gumi in zlato. Za izkupljen denar nakupijo tukaj obleke, posode, raznega orodja, orožja, smodnika in drugih reči, ki se izdelujejo v Evropi. Blago prenašajo po široki puščavi velblodi. Zmirom so velike družbe trgovcev in njih služabnikov, ki potujejo z obloženimi velblodi od zelenice do zelenice, s kraja v kraj, dok da ne pridejo v mesto, kjer oddajo blago in naložijo drugo. Takšne družbe potujočih trgovcev in njihovih hlapcev z obremenjenimi velblodi se imenujejo karavane.

f) Karavane po Sahari.

Karavane premerjajo od juga na sever in od zahoda na vzhod in narobe že stoletja in stoletja vedno po istih potih od zelenice do zelenice široko Saharo. Za potovanje se karavane pripravljajo po več dni. Gonjači pasejo, krmijo in napajajo velblode, gospodarji in vodje skrbijo za živež in pijačo, hlapci pa vežejo in spravljajo blago in druge potrebne reči v butare, da jih potem naložijo velblodom na gobasti hrbet. Ko pride čas odhoda, peljejo gonjači velbloda za velblodom na mesto, kjer ga čaka pripravljeno breme. Velblod tukaj poklekne in hlapec vzame breme ter ga položi in priveže krotki živali na

vzbočen hrbet. Ko je obremenjena, se vzdigne in gre naprej. Kakor so napravili pri prvem velblodu, narede pri drugem, tretjem in sledečih. Slednjič še zajašijo karavanci za to pripravljene velblode in karavana odrine. Potovanje pa je silno težavno, mučno in včasih tudi nevarno. Dan za dnevom pripeka solnce, da ljudje in živina stokajo; zrak je vroč, kakor da bi prihajal iz peči in izsuši človeku usta in grlo, da bi od žeje konec vzel; pesek je žgoč, da preti noge zažgati velblodu in njenemu gonjaču, celo jahača peče v podplate; močna svetloba in razgret zrak napenjata oči, da bi človek kar oslepel. Dnevi, celo tedni pretečejo, da ni hladne sapice, ki bi oživila utrjene potovalce, ni požirka studenčne vode, ki bi okrepčala njih uspehano, že skoraj onemoglo telo. Žejo gase si le s smrdljivo in s sparjeno vodo, katero nosijo velblodi v ovčjih ali kozjih mehkih. To so muke, katere spozna le ta, ki jih je sam poskusil. Leta 1805 je obnemogla ter poginila karavana, katera je potovala s Timbaktu-ja in Dšene ob reki Niger v Mogador ob Atlanskem morji (Maroko) z 1800 velblodi in 2000 ljudmi, ker so se bili studenci v mali zelenici ob karavanski cesti prehitro posušili. Nevarnostim, ki prete karavanam vsled pomankanja vode, pa se še pridružijo včasih pogubni viharji (samum) in napadi roparskih Saharanov (Tuarik-i). Viharji nosijo in vrte po zraku pesek, kakor pri nas piš po zimi suh sneg. Velblodi divjajo kakor besni, kadar se vzdigne vihar, ker jih hoče podreti, ker jim nese veter droben pesek v oči in jim sapo zapira. Kam se obrne uboga žival, nikjer ne najde čistega zraka, nikjer zavetja in pomoči. Naposled se vrže na tla, položi vrat in glavo na zemljo, zatisne oči in čaka tako rešitve. Koliko pretrpi človek, kadar razsaja vihar, mi ni treba posebej naštevati, njemu se godi kakor velblodu in še hujše. Šotore, ki si jih skuša postaviti, mu veter navadno podere, prej, ko so še trdno stali. Prigodilo se je že tudi večkrat, da je takšen vihar zadušil cele karavane ter jih zasul in zakopal v pesek. Od roparjev napadeni karavani se tudi ne godi dobro, včasih pobijejo in pokoljejo divji tollovaji vse ljudi ter odženejo velblode z blagom v svoje oaze, včasih jih samo oropajo, če dobro gre, jim naložijo davek, le redko kedaj puste karavane mimo, da bi ji ne škodili.

Kakšno veselje navdaja zato karavano, ko po tolikih mukah in smrtnih nevarnostih dospe v večo zelenico. In zakaj bi je ne? Zeleničanje prijazno sprejmejo karavano ter postrežejo karavancem z vsem, česar zelenica premore, da se uspehani potovalci okrepčajo na duši in telesu. Velblodom se vzamejo bremena s hrbta, ženo se na pašo ali se jim da dobre krme in čiste vode, postavijo se šotori, potovalci se otresejo peska in praha ter se okrepčajo z jedjo in pijačo. Po dolgem prenehanji dobili so zopet čiste studenčne vode, hladnej in sveži zrak jih oživlja in sence hladí. Zeleničanji pa prihajajo k njim, jih pozdravljajo, jim ponujajo vsakovrstnih okrepčil in radovedno poprašujejo, kako se jim je godilo na dolgi poti. Na večer celo zapojejo tambura, tarabuka in boben in živooke Saharanke se zavrté z zagorelopoltnimi mladeniči v kolo — vse pa na čast došli karavani.

Karavana počiva po več dni, včasih po več tednov v oazi, da se okrepča in zopet preskrbi s tem, česar ji je treba, da more dalje po puščavi.

Najdaljše, zato tudi najtežavnejše karavanske ceste po Sahari so: 1. s Timbaktu-ja in Dšeme ob reki Niger v Mogador ob Atlanskem morji, 2. s Kamo-ja in Kačena med Čadskim jezerom in reko Niger prek Aira in Ghata in od tod prek Ghadamesa ali Ghata-je (v Fezanu) v Tripolis; 3. s Kuka-je ob Čadskem jezeru prek Vilma in Murzuka v Tripolis.

Največe oaze — postaje ob teh karavanskih cestah so: Tezan z glavnim krajem Murzuk, Tuat z mestom Timimum, Air s kraji Aghades in Tin Telust. V Libijski peščeni (v zapadnem Egiptu) so te-le večje zelenice: Chardšeh (na jugu), Baherieh (severno od prve) in Sivah (severno od druge).

(Dalje sledi)

Listek.

Iz planinskega raja.

Pisano kamničevje.

IV.

Kakor časnikarji, imamo tudi mi v svojem stanu dobo „kislih kumar“, t. j. oni čas, ko so naši živci do skrajnosti napeti, ko hrepenimo kakor žejen jelen po mrzlem studenci, da bi bile lesnike in drobnice že skoro zrele — tedaj namreč dozore za jedno leto tudi šolarske glavice, — da bi nam skoro zašijal blaženi počitek. O tem času se po navadi vrše uradne konferencije, katere nam zopet vlijó nekoliko življenja v otrplega duha. Ti zbori so poučni, mikalni in zabavni. Človeku, sedečemu med to raznovrstnostjo, sili marsikatera „studija“ kar pod nos. Čudovito hitro nas prilagodi usoda različnemu podnebjju in okrožju. Vsi jemo isti grenki učiteljski kruh, a glej, tu vitke in prožne postave, da bi se jim tudi na parketu ne izpodrsnilo, med tem pa so drugi taki, da bi bil pesnik Koseski ugledavši jih, takoj vskliknil: „To je slovenske korenine — oratar!“ In jaz sem bil med temi pravi — teleban. A tega se ne sramujem; kaj moram li jaz zato, če so me potisnili med hribovce in če vaški krojač nima tistega umetalnega čuta, da bi prikrojil suknjo po mojem telesu.

Kaj naj pa porečem v lepšej polovici našega stanu? Zdelo se mi je, da se pred nami razgrinja poseebljena „Mode-Zeitung“. In taka paša tudi dobro dé starim brljavim očem čemernege samotarja.

A sedaj pa cepec v roke! „Česar ne želite, da bi vam drugi storili, tega tudi vi jim ne storite“. Tega lepega, božjega nauka nečemo umevati nekateri naši poročevalci. Dekoracije, dekoracije, te je nad mero v teh konferenčnih govorih. Človeku se

dozdeva, kakor da bi gospodje hoteli nekak „sport“ ngranjati s svojimi referati, seveda na škodo poslušalčeve potrpežljivosti. Kaj nam pomaga, naj si poročevalec zajaše tudi Pegaza, ako pa mi vsakdanje ne moremo za njim. Čas je zlato, ta pregovor velja tudi za konferencije. Koliko časa nam ostane za debate? Nič. Ko skonča poročevalec, utrjeni smo in siti vednega poslušanja. Kaj čitamo v Diesterwegu? „Er war ein grosser Freund der Debatte und liebte es, wenn die Geister aufeinander platzten; denn gerade aus dem Kampf entwickelte sich die Wahrheit, um die allein es ihm zu thun war“. Tega se moramo tudi mi prijeti; kajti debata ravno oživlja zборе, vzbuja moči, v debati se pokaže pogumen junak, ki imponuje v vsakem slučaju s prisotnim duhom, ki se ne da takoj v kozji rog ugnati. — Naša lepa materinščina je v konferenčnih zborih še vedno uboga pepeljuška, najbrže iz gotovega principa. Vrag vzemi te vaše principe! To pa bodi naš princip: Ako smo mi vredni, da poučujemo na slovenskih ljudskih šolah, potem je tudi slovenščina vredna, da jo spoštujemo ob vsakej priliki. Le malo jih je, ki se poslužujejo slovenščine, drugi se pa celo bojé izgovoriti besedice „tukaj!“

Torej gospoda moja, le sporta ne, sporta, temveč pa odločnosti in močatosti! Nikari pa ne zamerite, da s cepcem nad vas pride grčavi teleban“.

Svantevidsky.

Društveni vestnik.

Iz novomeškega okraja. Občni zbor učiteljskega društva za novomeški šolski okraj v Trebnjem dne 3. t. m.

I. Gosp. Schmoranzner prevzame na občno željo kot društveni odbornik mesto zadržanega predsednika g. Koncilija in istotako odsotnega podpredsednika g. Kalingerja vodstvo občnega zbora. Ko konstatuje, da je zbor sklepen, pozdravi vse došle ude (13 na številu) mej temi gospodičini učiteljici E. Clarici in Am. Sedlak, osobito pa še odličnega gosta, „Zavezinega“ tajnika, g. Armina Gradišnika, ter otvori zborovanje.

II. Tajnik g. M. Hiti naznanja v svojem poročilu, da je društvo v minolemu letu dva, oziroma trikrat zborovalo. Pri teh zborovanjih se je razen izberno sestavljenih poročil g. J. Franketa (o vzgoji

sadnih drevov v šolskem vrtu) in g. J. Barle-ta (o šolskih zamudah), govorilo in posvetovalo pred vsem o prireditvi velikega skupnega koncerta vsega dolenskega učiteljstva povodom otvoritve glavne proge dolenske železnice. Odborovo poizvedovanje po mnenji vseh dolenskih učiteljev in učiteljic je pa pokazalo, da je zanimanje izven novomeškega okraja premalo, da bi se smela ta misel v imenu vsega dolenskega učiteljstva izpeljati.

Na „Zavezini“ vprašanji gledé na „Učiteljski dom“ in konvikt ter gledé udeležbe pri nameravani razstavi je odbor odgovoril, kakor je bilo pri zborovanji 5. februarija t. l. sklenjeno.

III. Iz poročila blagajnika g. Kutnarja je posneti, da je stanje blagajnice (gold. 40'93) dokaj ugodno. Račun so našli gg. Grajland, Pehani in

Zavrli, katerim je zbor pregledovanje poveril, v popolnem redu.

IV. V odbor se vzklikom izvolijo: F. Koncilijski, predsednikom, F. Kalinger njega namestnikom, M. Hiti tajnikom, J. Kutnar blagajnikom; E. Clarici, Al. Jerše, J. Schmoranzer oddorniki.

V. Potem se zbor posvetuje o postavljanju nagrobnih spomenikov pokojnim družbenikom J. Perko-tu in A. Vrančiču, o potrebi premembe nekaterih §§ družbenih pravil, o času in kraji prihodnjega zborovanja, katera določitev se odboru prepusti ter o predlogu g. A. Jeršeta: „Naše društvo naj bi podpiralo „Dijaško kuhinjo“ v Novem mestu s prispevkom v znesku 5 goldinarjev“, — kar se soglasno sprejme.

VI. Gosp. J. Schmoranzer se, izrazujoč obžalovanje, toplo spominja v t. l. umrlega uda g. Ant. Vrančiča. (Zborovalci v znak sožalja vstanejo raz sedeže). Navzočega g. Arm. Gradišnika pa v imenu društva prosi, naj bi deloval na to, da se bode „Zaveza“ odločila zborovati v naši sredini, v dolnjskeje metropoli, v Novem mestu. Gosp. Gradišnik blage volje obljubi biti tolmač te želje pri upravnem odboru „Zaveze“.

Zahvalivši p. n. tovarišici in tovariše na udeležbi, spominja se 25-letnice našega ljudsko-šolskega zakona ter Onega, kojemu gre v prvi vrsti hvala za to dobroto, s klicem: Slava presvitlему cesarju Francišku Josipu I.! Po trikratnem navdušenem „Slava!“ zaključí zborovanje. —it.—

Iz Šmarij. Če tudi je bila noč deževna, jutro vlažno, nebo pa oblačno, vendar se nas je zbralo precejšno število k zborovanju 6. sept. t. l. Nekaj oddaljenih tovarišev zadržalo nam je res vreme doma, posebno pogrešali smo cenjene tovariše iz rogaškega okraja.

Gosp. predsednik pristrčno pozdravlja vse navzoče, katerih slabo vreme ni splašilo in kateri so s tem pokazali, da jim bije srce za našo dobro stvar. Posebno pozdravlja g. Kurbusa, ki je danes zadnjič pri zborovanju kot učitelj našega okraja, in ker ob enem v kratkem zapusti tudi svoj samski stan, častita mu in želi, naj mu da Večni obilno blagoslova. Vsi mu veselega srca zakličemo „živio“.

Gosp. Kurbus pa na veliko veselje vseh omeni, da ostane tudi znaprej ud našega društva ter da se bode vdeleževal zborovanj.

Preide se na dnevni red.

Gosp. predsednik prečita dopis „Mariborskega učiteljskega društva“, tičoč se konvikta za spodnji Štajer.

Po precej dolgi in jako živahnej debati sklene se: „Mariborskemu uč. društvu“ se naj poroča: „Če je mogoče na spodnjem Štajerskem zdržati konvikt in če se s tem ne prepreči ustanovitev konvikta sploh, strinjamo se z njim“.

Poročilo o zboru „Zaveze“ mora izostati, ker g. Bezjak ni navzoč.

Gospod Debelak pa razpravlja o risanji brez stigem ter nasvetuje: „Naj se rišejo začetne vaje po F. W. Tretau-u, vmes pa podobe, ki predstavljajo kakšne stvari“.

Po precej živahnej debati sprejme se stavek: „Če izide ukaz o risanji brez posebnih naročil, ima društvo napraviti stalni odbor, naj izposluje dovoljenje, da se sme risati po Tretau-u.“

Prihodnje zborovanje se določi na prvi četrtek meseca novembra.

Zahvaljujoč se za obilo udeležbo zaključí gosp. predsednik zborovanje. Rošker.

Iz Huma pri Ormoži. Poročati mi je o dveh zborovanjih našega učiteljskega društva. Prvo se je vršilo 7. rženega cveta, a zadnje 6. kimovca t. l., vsakokrat v ormoškem šolskem poslopji pri zadostnem številu udov, ki se resno brigajo za našo sveto stvar.

Predsedoval je obojekrat načelnik gosp. Anton Porekar.

Običajno se prečita zapisnik minolega zborovanja, ki se brez ugovora odobri. Naznanijo se dopisi, med katerimi je bil najimenoitnejši ta, v katerem je od Njih Veličanstva našega prevs. cesarja potem namestnije oziroma c. kr. okr. glavarstva prišla društvu Najvišja zahvala za udanostno izjavo, poslano prilikom slavljenja 25letnice dr. šol. zak. pri let. majn. izletu. Zahvala se je z burnimi „živio“-klici na Njih Veličanstvo udano sprejela. Naznani se dalje, da je slavna orm. posojilnica dovolila 15 gld. podpore za onega učitelja, ki bo šel v tečaj za strokovni pouk. Poročilu sledi doneča zahvala. Konečno se vzamejo vsi „Zavezini“ dopisi na znanje. Posvetovanja in razmotrivanja prašanj za letošnje uradno konferencijo so se vsi navzoči vdeležili v vseh točkah.

Pri temmesečnem zborovanju se zadnji zapisnik odobri in prečitajo sledeči dopisi:

- Dopis slavn. učiteljskega društva za mariborsko okolico tičoč se konvikta za Spodnje Štajerko. Naše društvo se pridruži temu nasvetu.
- Dopis uredništva „Popotnikovega koledarja“ v nabiranje podatkov in naročnikov.
- Dopis društvenega glasila „Popotnik“, ki vabi nove naročniki in nekatere stare v plačevanje zaostale letnine.

Namesto poročila o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze“ učit. društev in na mesto predavanja se vzame na vspeled določilo različnih zelo potrebnih knjig, ki bi se naj nakupile za našo skromno okrajno učiteljsko knjižnico.

Konečno se sprejmejo sledeči nasveti, za katerih izvršitev naj merodajni faktorji skrbijo:

- da se v našem okraju n. pr. v Središči ustanovi obrtna šola s slov. učnim jezikom;

- b) naj bi na mariborskem c. kr. učiteljski glasbo učil le jeden učitelj-veščak;
- c) naj bi se na c. kr. učiliščih vsaj neobligatno poučevala stenografija in
- d) naj se tudi za učitelje po deželi nameščene priredijo po mestih, kjer so srednje šole napredovalni tečaji.

Gosp. Vaupotiču na Dunaji se še izreče zahvala na društvu poklonjenimi novimi njegovimi skladbami.

Prihodnje zborovanje je 4. novembra t. l. v Ormoži, pri katerem bode med drugim g. Rajsp tudi poročal o razvrstitvi in praktični uporabi nove tridelne Močnik-ove računice.

Na polnoštevilno snidenje tedaj po zopet hitro minulih počitnicah. Humčan.

Iz goriškega okraja.*) Zborovanje učiteljskega društva za goriški okraj vršilo se je v Gorici 2. avgusta v navzočnosti velike večine društvenikov.

Po navadnih formalnostih preide se k vsporedu.

I. O nadaljevalnih tečajih in šolskih vrtih z ozirom na jednako vprašanje letošnje deželne učiteljske konferencije poroča društveni tajnik gospod Peter Medvešek kaj obširno. — Vnela se je kaj živahna debata, katere so se udeleževali posebno gg. Tomaž Jug, Janko Vodopivec in ces. svetovalec Fr. Vodopivec. Iz vsega razgovora se je posnelo, da so nadaljevalni tečaji zlo, kateremu se ni mogoče izogniti. Konečno so se vzeli na znanje poročevalčevi stavki, ki se glasé:

1. Nadaljevalni tečaj se ne more odpraviti, ker se v vsakdanji šoli ne more doseči namen ljudske šole gledé na spisje, računstvo in gospodarstvo, ker je v dobi do 12. leta še nesposobna mladina za nekaj važnih naukov za življenje.

*) Po naključni zakašnilo.

2. Nadaljevalni tečaj se tudi nadomestiti ne more, ker a) hoditi v 7. in 8. šolskem letu v vsakdanje šole po nekajkrat na teden skupaj s 6. šol. letniki se doseže le ponavljalnega tečaja namen, nikakor ne smoter nadaljevalnega tečaja;

b) pomanjkovalo bi prostora v šolskih sobah, katere so že zdaj prenapolnjene;

c) da bi se vsakdanja šolska dolžnost razširila na 7 let, morale bi se šole razširiti za jeden razred.

3. Nadaljevalni tečaji naj se torej oživé z uredbo načrta in s podporo učiteljstvu, s primerno učno knjigo in z uredbo šolskih vrtov, za katere naj se določijo primerne redne podpore.

III. Predsednik gosp. Tom. Jug prebere došla dopisa: 1. Gospod Likar, trgovec se priporoča za nakupovanje šolskih potrebščin. 2. Gospod Nerat za naročbo na „Popotnikov koledar za slov. učitelje“. Nabralo se je 20 naročnikov.

Konečno je bil razgovor o pripravah za sprejem „Zaveze“ in pevska vaja. —e—

Kranj. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj bode imelo občni zbor 4. oktobra t. l. ob 2. uri popoldne v Kranji s sledečim vsporedom: 1. Nagovor. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo in volitev dveh pregledovalcev računov. 4. Volitev društvenega vodstva. 5. Slučajnosti. Radi nekaterih važnih sprememb v društvenem vodstvu vabi k polnoštevilni udeležbi najvljudneje

o d b o r.

Iz Sežane. Učit. društvo za Sežanski šol. okraj bode zborovalo dne 11. oktobra t. l. ob 10. uri predpoludne v Komnu. Vspored: Od 9.—10. uri petje. 1. Prakt. poskus iz računstva po Lavtarji. 2. Predavanje. 3. Raznoterosti. K obilni udeležbi vljudno vabi

o d b o r.

Dopisi in druge vesti.

Zdole. Mnogo toži se o brezsrčnosti, neusmiljenosti in surovosti naše mladine. Dovolj so učitelji-vzgojitelji o tej odkritej slabosti svojih vzgojencev premišljevali, pisali ter tudi razna sredstva naštevati, po kojih bi se sočutje mladine vzbujalo in povzdignilo do kreposti ljubezni do bližnjega, ki naj bi po volji Jezusevi bila znak pravega kristjana. Le-ta krepost nahaja se premalo pri mladini, kakor pri odraslih našega naroda in zdi se mi, da je naš pouk saj nekaj na tem kriv, ako se namreč pri pouku preveč oziramo na razvoj pameti, med tem ko srce prepnogokrat hladno ostane. In kaj je imenitnejše, razvoj pameti ali blažnost srca? Vendar le-ta, kajti le-ta daje človeku pravo veljavo. Ako torej pamet učencev razvijamo, nmevno je, da čustveno življenje njihovo s poveksano pozornostjo gojimo.

Brez dvombe je Komensky-jevo in Pestalozzi-jevo načelo, poučuj nazorno, ne le za elementarni, marveč tudi za višji pouk jedino veljavno, da učenci psihično delujejo, in da se njih pamet razvija. Kje pa ostane gojitev čustva? Ali rasti ne žni rastlini ljubezni in sočutja sami? O ne! Čim nežnejša je rastlina, tem višje pozornosti in gojitve jej je treba. Nazornemu nauku „za glavo“ slediti moral bi nazorni nauk „za srce“. Ko so se učenci pričeli spoznavati in pojmovati živa in neživa bitja krog sebe, tedaj je tudi treba, da se za žive stvari ogrejejo, da jih spoznajo kot čuteče, da se priučé ž njimi čutiti in živeti. Ne bodimo zadovoljni s kakim popisom živega bitja, ne, otroci si naj tudi ogledajo njegovo notranje življenje, njegovo veselje, zlasti pa njegovo trpljenje. Takih berilnih odstav-

kov — kateri bi v tem smislu vplivali na učenčev čustvo — pogrešamo v naših čitankah, in oprostite zlasti čast. gg. udje enkete za pregledovanje sedanjih čitank, ako na tem mestu tudi jaz svoj glas povzdignem in željo izrečem, da bi se v nove čitanke sprejeli tudi v tem oziru vzgledni odstavki. Dovoljujem si kratko pojasnilo: Učenci učili so se o kravi. Kakšen vtis bode na nje naredilo, ako slišijo ubogo žival samo tožiti: „Že 12 let stojim pri teh jasliah. Celo življenje sem v tem temnem hlevu, kakor v ječi zaprta! Ne dišem tako svežega zraka kakor človek, revna sem in prsi me že bolé. Z verigo priklenjena in pritrjena moram vedno na najednem mestu stati, na vlažnej in gnojnej slami. Najhujše ujetnike spuščajo vsaki dan za nekaj časa na prosto, a mene velike dobrotnice človeštva ne itd. itd.“ — Ali ne bode vsako nepokvarjeno otroško srce sklenilo: Tež ubogi živali hočem pomagati, pri meni se ji mora bolje goditi itd. itd.

Nadarjenim pisateljem mladinskih spisov bilo bi lahko v tem smislu priskrbeti primernega gradiva za naše čitanke. Pa ne le iz živalskega, temveč tudi iz človeškega življenja vzame se lahko kakí čin, kateri bode na srce otroško vplival, sočutje vzbujal in povzdignil do kreposti ljubezni, združujočo vse ljudi v veliko družino božjo.

Emerik Moric, nadučitelj.

Iz gornjegraškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija) za šolska okraja Gornji grad in Vransko vršila se je 23. avgusta t. l. v šolskih prostorih v Mozirji.

I. Točno ob 9. uri odprli c. kr. okr. šolski nadzornik g. P. Leitgeb konferencijo ter pozdravi zbrano učiteljsko s primernimi besedami. Spominja se visokega zaščitnika našega šolstva Njega Veličanstva našega presvitlega cesarja. Konferencija zakliče trikratni „Živio!“

Potem se prebere opravični red okrajne učiteljske konferencije. Gospod predsednik si izvoli svojim namestnikom gosp. Praprotnika, nadučitelja Mozirskega. Zapisnikarjema pa sta bila izbrana „per acclamationem“ gg. Jeranko in Kresnik.

II. Gosp. predsednik prebere 20 raznih ukazov visok. deželnega šolskega sveta.

III. Gosp. nadzornik nam podá svoje inšpekcijsko poročilo ter povdarja, da so bili učni vspehi v obeh okrajih povoljni. Pri posameznih predmetih podal nam je g. nadzornik več dobrih svetov, posebno pa je naglašal, naj se učitelj poslužuj pri pouku vedno pravega jezika. Potem sledi obravnavanje sledečih nalog:

a) Ali dosežejo jedno- do trirazredne šole učni smoter pri splošnem olajšanju šolskega obiskovanja?

b) Učitelj bodi vnet!

c) Kakó naj se postopa pri spisnem pouku?

d) Ali naj se za napredek „komaj zadostno“ nadomesti z drugim znamenjem?

O vprašanji a) nastopi prvi g. Dedič, ki poroča za jedno-, potem g. Šijanec za dvo- in slednjič gosp. Kocbek za trirazrednice. Vnela se je prav obširna debata, koje se je udeležil tudi gospod predsednik. Vsakdo pač toži, da delajo te olajšave mnogo zaprek pri pouku. Sprejele so se potem soglasno izvrstno sestavljene teze g. Kocbeka.

O vprašanji b) podala nam je vrta gpdč. Plaper jedrnatu sliko o vnetosti učiteljevi. Govoril je o tem vprašanji jako dobro tudi g. Meglič.

Kako naj se postopa pri spisnem pouku, pokazal nam je obširno in jako dobro g. Klemenčič. Govoril je o tem predmetu strokovnjaško tudi gosp. Jarc.

Gledé na zadnjo točko ali naj se „komaj zadostno“ nadomesti z drugim znamenjem glasovali so vsi za predlog g. Kelca, da naj ostane komaj zadostno.

Gg. Kocbek in Meglič poročata o stanji in računu okrajnih učiteljskih knjižnic.

Volitve: V stalni odbor za gornjegraški okraj so bili izbrani gg. Dedič, Kocbek, Jeranko, Vudlar; za vranski okraj pa gg. Farčnik, Jarc, Stritar in Šijanec. Konečno še g. Kelc predlaga naj bi se za naprej konferenčna vprašanja tudi v slovenskem jeziku izdala, kar se sprejme soglasno.

Po 5 ur trajajočem zborovanju zaključil gospod predsednik konferencijo zahvaljevaje se referentom, zapisnikarjema in vsem drugim udeležencem za vstrajno sodelovanje.

Šli smo potem k skupnemu obedu v gostilno „pri pošti“, kjer smo se dobro okrepčali in nekaj uric prav prijetno pogovarjali in zabavali z mnogimi tovariši in z drugimi šolskimi prijatelji; prijetne urice so bile pa zlasti še zato, ker smo imeli v svoji sredini prijaznega gospoda nadzornika. Želeti je, da bi se večkrat o takej priliki sešli s tovariši sosednjega okraja v prijaznem Mozirji. j.

Iz sežanskega šolskega okraja. (Premembe pri učiteljsstvu.) Gosp. Svit. Starec, učitelj v Avberu, premeščen je v Kobje glavo, gosp. Ivan Grahli, učitelj v Kobje glavi je postal učitelj na novo ustanovljeni šoli v Svetem pri Komnu, gosp. France Šinigoj, učitelj v Velikem dolu je bil premeščen v Avber, a ni prevzel te službe, ker je bil pozneje imenovan drugim učiteljem v Križu na Vipavskem, gosp. Ivan Justin, učitelj v Komnu, je imenovan v Šempolaj, na njega mesto pa je došel gosp. Alojzij Šonc iz Šempolaja, gosp. Bogomil Kiferle, učitelj na Cirilo-Metodovi šoli v Trstu postal je suplent g. Luznika v Škrbini, gosp. Josip Čuček, postal je učitelj na Vatrovljah, gosp. Dragotin Jeranko, okr. pom. učitelj za celški okraj, je bil imenovan učiteljem v Velikem dolu, a ni službe nastopil, gđč. Marica Mahorčič, učiteljica v Povirju je dobila tretje

učiteljsko mesto v Knežaku; gđc. Katnik, abs. učitelj. kandidatinja je postala učiteljica v Gorjanskem. Prazna so ostala mesta: Avber, Devinščina (nova šola), Kopriva, Velikidol in II. učit. mesto v Povirji. V avgustu oziroma septembru sta se blagoslovili dve novi šolski stavbi in sicer v Škopem in Skrbini; vsaka stane okoli pet tisoč gld. V Koprivi pa je občina na lastne troške predelala šolsko sobo in preskrbela učiteljsko stanovanje, da dobi samostalnega učitelja.

Delegatom k deželni učit. konferenciji v Gorici, katera se je vršila 13. do 17. t. m., sta bila izbrana gg. nadučitelj: Kante Matko v Sežani in France Tomšič v Nabrežini. Mojmir.

(Imenovanje.) Gospod Anton Funtek, c. kr. učitelj na obrtni šoli v Ljubljani, imenovan je glavnim učiteljem, gosp. Anton Maier, dosedaj suplent, pa c. kr. vadniškim učiteljem na c. kr. možkem učiteljski v Ljubljani.

(Šolska in učna razstava v Gorici.) Povodom tretje deželne učiteljske konferencije vršivše se dne 13. do 17. t. m. v Gorici, priredila se je tudi letos šolska in učna razstava, ki se je prav posrečila. Pri otvoritvi konferencije in razstave so bili navzoči: cesarski namestnik tržaški vitez Rinaldini, deželni glavar Coronini, drž. poslanec dr. Gregorčič in dr. Konferencijo je otvoril sam predsednik, dež. šolski nadzornik vitez Ant. Klotič. Upamo, da nam bode možno čast. Popotnikovim bralcem tako o dež. konferenciji kakor o razstavi še obsirneje poročati.

Raznoternosti.

[Avstrijski učitelji v južni Ameriki.] Vlada države Chile je zopet vzela v službo na šest let 16 avstrijskih učiteljev. V Chilenski republiki je zdaj v službi kakih 200 učiteljev iz Avstrije ter jih ima prebivalstvo v velikih čislh.

[Dekliška vzgoja v Islandiji.] Islandski škof uredil je lanskega leta v Reykjaviku prvo višjo dekliško šolo. Vpisanih je 14 deklic in te vse izpod 14. letom, ker jih do tega leta poučujejo matere doma. Glavni predmeti so: krojenje, šivanje,

kuhanje, danski in angleški jezik. Šivanje se uči štirikrat na teden od 10. do 2. ure. Nam se to dozdeva nekako čudno, a v Islandiji imajo le v glavnem mestu krojače in šivilje, drugod pa islandske žene ne delajo le svojih oblačil, ampak krojijo in šivajo oblačila tudi za svoje može. Kaj bi k temu reklo mnoge moderne gospé v srednji Evropi. „Napr.“

[Tudi to ne gre.] Neki madjarski ljudski učitelj je v svoji stiski, kako preživiti sebe in svoje pri majhni plači, pismeno prosil znanega umetnika v gladovanji, Succija, da mu javi recept svojega eliksira, da bi potem tudi on mogel pri svojem skromnem stanji dostojno gladovati. To je zvedel neki drugi ljudski učitelj, ki ga hoče poučiti, da je na krivem potu ter da tako gentelmensko gladovanje ni za ljudskega učitelja. Pisal mu je to-le pismo: „Dragi prijatelj! Vi ste Succija prosili za eliksir; na to se je ta umetnik v gladovanji gotovo sladko nasmejal, kajti tak eliksir ne more Vam ubogemu ljudskemu učitelju nič pomagati. Vzemimo, da ste v istih razmerah kakor jaz. Jaz imam štiri otroke a Vi menda jednega več ali manj; jaz dobivam 300 gld. plače, pa tudi Vaša plača menda ne bode viša, ker sicer bi ne zahtevali eliksira. Sedaj Vam hočem dokazati, zakaj Vam eliksir ne more pomagati. Ako ste čitali o metodi, kako Succij gladije, prepričali ste se lahko, da se je prej, nego je začel gladovati, baš obilo nasitil in izpil dve steklenici šampanjca. To ga je stalo po mojem računu najmanj 12 gold. Za svojega 30dnevnega posta je popušil Succij vsak dan 30 smodk, kar zopet, ako smodko računimo le po 2 kr. iznaša 60 kr. na dan; v 30 dneh torej 18 gold. Po postu si je Succij zopet gospodsko omastil brado in ga je tako to 30dnevno gladovanje stalo skupno 42 gld. Ako bi pa Vi, spoštovani tovariš, sè svojo obiteljjo, kojo računimo na 5 glav, želeli le jeden mesec gladovati po Succijevi metodi, bi Vas to stalo 5krat 42 t. j. 210 gld.; a ker dobivate le 25 gld. plače, zato ne morete — to je menda jasno — za samo gladovanje (ne gledé na druge hišne potrebe) izdati 210 gld. Uvideli boste torej, spoštovani gosp. tovariš, da je tudi tako umetno gladovanje predrago in da si ga ljudski učitelj privoščiti ne more. Gladujmo torej, dragi sodrug, tudi dalje kakor do zdaj, to je ceneje.“ Po „Napredku“.

Razpis natečajev.

Št. 674.

Razpis natečaja.

(Podučiteljske službe.)

V celjskem političnem okraji je namestiti te-le učna mesta definitivno eventuelno tudi provizorično:

Šolski okraj za celjsko okolico:

1. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Šmartnem v rožni dolini, pošta Celje, IV. plačilni razred in prosto stanovanje.

2. Podučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v Grižah, IV. plač. razred.

Konjiški šolski okraj:

3. Dve podučiteljski mesti na štirirazredni ljudski šoli v Čadramlju, pošta Oplotnica, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

4. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneji, pošta Sv. Duh-Ločce, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

5. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Tepini, pošta Konjice, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

Šmarijski šolski okraj:

6. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Zibiki, pošta Pristova, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

7. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Št. Vidu, pošta Šmarje, III. plač. razred.

Šolski okraj Gornji grad:

6. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Gornjem gradu, III. plač. razred.

Laški šolski okraj:

9. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dolu, pošta Hrastnik, III. plač. razred in prosto stanovanje.

10. Podučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v Trbovljah, III. plačilni razred in 60 gld. stanarine.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobljenosti in z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico), potem predstojnega okr. šolsk. sveta do **4. oktobra 1894.** pri dotičnem krajnem šolsk. svetu.

Okr. šolski svet Celje, 6. septembra 1894.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 525.

Učiteljska služba.

Na četirirazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavžu umestiti je učiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu definitivno ali provizorično.

Prosilci in prosilke zmožni nemškega in slovenskega jezika naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobljenosti in z domovnico potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do **23. septembra 1894** pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Miklavžu.

Okr. šolski svet v Ormoži, 28. avgusta 1894.

2-2

Preds. nam: Ranner s. r.

Št. 404.

Nadučiteljska in podučiteljska služba.

Na dvorazredni ljudski šoli v Veržej (IV. pl. vrsta) ste službi nadučitelja in podučitelja stalno, podučiteljska služba oziroma tudi začasno nadomestiti.

Nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni prositelji naj vložijo svoje prošnje s spričevalom zrelosti in sposobnosti in z dokazom avstrijskega državljanstva obložene, do **10. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu v Veržej, pošta Križovska.

Okr. šol. svet v Ljutomeru, 10. sept. 1894.

1-2

Predsednik: Cron s. r.

Št. 540.

Razpis učiteljskih služb.

V tolminskem šolskem okraju je umestiti ta-le učiteljska mesta:

1. mesto definitivne učiteljice na dvorazrednici v Volčah;

2. mesto začasne potovalne učiteljice za ženska ročna dela za: Slap-Roče, Idrija, Pečina in Ponikva;

3. mesto začasnega potovalnega učitelja ali podučitelja na podružnici Čadra-Zadlaz.

Dohodki so določeni v deželni postavi 4. marca 1879.

Potovalna učiteljica za ženska ročna dela dobiva letne plače 180 gld., potovalni učitelj ali podučitelj pa 100 gld. na potnini.

Prošnje s postavnimi spričevali, prosilci iz drugega okraja tudi z zdravniškim spričevalom, je vložiti potom c. kr. okrajne šolske oblasti v 6 tednih od dneva razglasa v „Osservatore Triestino“.

C. kr. okr. šol. svet v Tolminu, 26. avg. 1894.

Predsednik.

Priporočba.

Podpisani krajni šolski svet naročil je za šolo v Jelšanah pri nadučitelju, gospodu Weixl-u v Kamnici pri Mariboru, 22 patentovanih higijeničnih šolskih klopi s premakljivim sedalom. Klopi so izdelane iz dobrega lesa, lično in trdno v šestih velikostih. Radi premakljivega sedala so posebno v pisanje, risanje in telovadbo v šoli prav pripravne; tudi so te klopi vredne priporočila, ker se šola — brez premikanja klopi — lahko snaži. Radi teh in drugih nenavedenih dobrih lastnosti higijenične šolske klopi, se ta sistem vsem p. n. šolskim oblastvom toplo priporoča.

Vodstvo šole v Jelšanah:

Ivan Makarovič m. p.,
šolski voditelj.

Jelšane, 1. avgusta 1894.

Krajni šolski svet v Jelšanah:

Pikk m. p.,
predsednik.

1-3

 Prospekt in cenik se dobiva brezplačno pri izumitelji higijeničnih šolskih klopi s premakljivim sedalom **IV. Weixl-u v Kamnici pri Mariboru.**

Vsebina. I. Šesta skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — II. Kako naj učiteljstvo spisuje šolske zamude, itd. (R. Knaflič.) — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah. (H. Schreiner in J. Koprivnik.) (XXXVI) — IV. Listek. (Iz planinskega raja.) (Svantevidsky.) — V. Društveni vestnik. — VI. Dopisi in druge vesti. — VI. Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik „Zaveza“:

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)